

วิกฤติโควิด-๑๙ กับความตึงเครียดระหว่างสหรัฐอเมริกาและจีน

ความสัมพันธ์ระหว่างสหรัฐฯ และจีน ตกต่ำลงอย่างหนัก ตั้งแต่มีการแพร่ระบาดของไวรัสโคโรนาสายพันธุ์ใหม่ เนื่องจากรัฐบาลสหรัฐฯ ภายใต้การนำของประธานาธิบดีโดนัลด์ ทรัมป์ ออกมากล่าวโทษจีนว่าเป็นต้นตอของการแพร่ระบาดและปกปิดข้อเท็จจริง รวมถึงความไม่โปร่งใสในการบริหารจัดการ การกล่าวโทษจีนเริ่มมีบ่อยครั้งขึ้น ทั้งจาก ปธน.ทรัมป์ และบรรดาเจ้าหน้าที่ทำเนียบขาว โดยเกิดขึ้นในช่วงที่สหรัฐฯ เผชิญกับการแพร่ระบาดที่ไม่สามารถควบคุมได้ และถูกวิจารณ์ว่ารัฐบาลมีการบริหารจัดการที่ขาดประสิทธิภาพ ทำให้ของสหรัฐฯ สร้างความไม่พอใจกับจีนอย่างมาก ทั้ง ๆ ที่ในช่วงต้นของการแพร่ระบาดและวงการระบาดจำกัดอยู่ในจีนนั้น ปธน.ทรัมป์ ยังได้กล่าวให้กำลังใจจีนในการออกมาตรการควบคุมโควิด-๑๙

◆ ขนวนเหตุ

ก่อนประเด็นโคโรนาไวรัสสายพันธุ์ใหม่จะเลวร้ายลงในปัจจุบัน ผู้นำสหรัฐฯ ได้กล่าวชื่นชมถึงความสัมพันธ์ทางการค้าระหว่างสหรัฐฯ กับจีนอยู่ในระดับที่ดี ข้อตกลงมูลค่ามหาศาลสำหรับภาคการเกษตรได้ช่วยให้ความตึงเครียดในสงครามการค้าระหว่างทั้งคู่จางหายไป แต่ความสัมพันธ์ระหว่างสหรัฐฯ กับจีนกลับเข้าสู่ความตึงเครียดอีกครั้ง หลังจากที ปธน.ทรัมป์ ออกมาวิจารณ์จีนอย่างต่อเนื่องเกี่ยวกับวิกฤติโควิด-๑๙ (แม้ว่าในช่วงแรกของการระบาด ผู้นำสหรัฐฯ ได้ออกมากล่าวชื่นชมการทำงานภายใต้การนำของ ปธน.สีจิ้นผิง) โดย ปธน.ทรัมป์ ได้เรียกการระบาดนี้ว่า “ไวรัสจากจีน” และกล่าวหาว่า จุดเริ่มต้นของการระบาดครั้งนี้เกิดจากห้องทดลองของจีนในเมืองอู่ฮั่น ซึ่งเป็นผู้พัฒนาไวรัสสายพันธุ์ใหม่นี้ ต่อมาจีนก็ได้ออกมาตอบโต้ พร้อมกล่าวอ้างว่า ไวรัสตัวนี้มีต้นกำเนิดมาจากกองทัพสหรัฐฯ ซึ่งทำให้รัฐบาลสหรัฐฯ ไม่พอใจอย่างมาก นอกจากนั้น สหรัฐฯ ยังกล่าวหาจีนว่าไม่มีความโปร่งใสในการรับมือกับวิกฤตการณ์ระบาดครั้งนี้ และเป็นเหตุผลหนึ่งที่ทำให้สหรัฐฯ ระงับการให้เงินอุดหนุนแก่องค์การอนามัยโลก (World Health Organization) โดยกล่าวหาว่า WHO โอนเอียงเข้าข้างจีน นอกจากนี้ ยังมีประเด็นความสงสัยของยอดผู้เสียชีวิตโควิด-๑๙ ในจีนที่อาจปกปิดข้อมูลที่แท้จริง

◆ ข้อมูลฝ่ายสหรัฐฯ และผู้สนับสนุน

- * ทฤษฎีสมคบคิด (Conspiracy theory) ของฝ่ายสหรัฐฯ เชื่อว่าเป็นฝีมือรัฐบาลจีน โดยอ้างเหตุผลว่าเนื่องจากจีนมีห้องทดลองเชื้อโรคที่เมืองอู่ฮั่น (Wuhan Institute of Virology) ซึ่งเป็นศูนย์วิจัยเชื้อโรคของจีนและเป็นจุดแรกของการแพร่ระบาด จึงสรุปว่าเชื้อต้องมาจากห้องทดลองดังกล่าว และกระทรวงการต่างประเทศสหรัฐฯ ได้ชี้ว่าจีนทำการละเมิดอนุสัญญาห้ามผลิตอาวุธชีวภาพ (BWC) อีกด้วย
- * นาย Mike Pompeo รมว.กต.สหรัฐฯ กล่าวถึงการรับมือกับการแพร่ระบาดเชื้อโควิด-๑๙ ของจีนว่าจงใจปกปิดข้อมูลการแพร่ระบาด โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อพบว่ามีการแพร่ระบาดจากคนสู่คน จนกระทั่งแพร่ระบาดออกไปนอกเมืองอู่ฮั่น ซึ่งเป็นต้นตอของการแพร่ระบาดไปทั่วโลก
- * ผู้ว่าการรัฐมิสซูรีของสหรัฐฯ ประกาศจะฟ้องรัฐบาลจีน เพื่อเรียกร้องค่าเสียหายที่เจตนาหลอกลวงและดำเนินการอย่างไม่เพียงพอที่จะยับยั้งการระบาดของเชื้อโควิด-๑๙ จนเกิดความเสียหายร้ายแรงทางเศรษฐกิจ
- * ผู้เชี่ยวชาญสหรัฐฯ ประเมินว่า อาจมีผู้ติดเชื้อโรคโควิด-๑๙ หลายล้านคน และอาจเลวร้ายจนมีผู้เสียชีวิตหลายแสนคน ซึ่งถือเป็นภัยคุกคามที่อันตรายที่สุดและคร่าชีวิตชาวอเมริกันมากที่สุด นับตั้งแต่เหตุวินาศกรรม ๙/๑๑ ซึ่ง ปธน.ทรัมป์ ระบุว่า การระบาดใหญ่ของโรคโควิด-๑๙ เป็น “การโจมตีที่ร้ายแรงที่สุด” ที่เคยเกิดขึ้นในสหรัฐฯ และกล่าวโทษจีนว่าเป็นต้นเหตุของโรคระบาดในครั้งนี้

◆ ข้อมูลฝ่ายสหรัฐฯ และผู้สนับสนุน (ต่อ)

* นาย Peter Dutton รมว.มท.ออสเตรเลียเรียกร้องให้จีนแสดงความโปร่งใสในฐานะที่เป็นต้นตอการแพร่ระบาดของเชื้อโควิด-๑๙ และก่อนหน้านี้ นาง Marise Payne รมว.กต.ออสเตรเลีย ได้เรียกร้องให้นานาชาติดำเนินการไต่สวนจุดเริ่มต้นของการแพร่ระบาดของเชื้อโควิด-๑๙

* นักกฎหมายหลายประเทศ เช่น เยอรมัน อังกฤษ และออสเตรเลีย ได้พยายามหาช่องทางฟ้องร้อง เพื่อให้รัฐบาลจีนในฐานะประเทศต้นตอการแพร่เชื้อต้องจ่ายเงินชดเชยความเสียหายทางเศรษฐกิจที่เกิดขึ้นจากการแพร่ระบาดของโควิด-๑๙

* สมาคมเฮนรี แจ็คสัน (Henry Jackson Society) ซึ่งเป็นสมาคมนักคิดและผู้เชี่ยวชาญเชิงนโยบายของอังกฤษ ได้ออกมาระบุว่าจีนมีพันธะผูกพันภายใต้กฎหมายระหว่างประเทศที่จะต้องรายงานข้อมูลเกี่ยวกับสาธารณสุขที่มีความสำคัญต่อชีวิตของประชาคมโลกในเวลาทีรวดเร็วและทันการณ์ ทั้งยังต้องให้ข้อมูลรายละเอียดที่ถูกต้องแม่นยำ แต่สมาคมเห็นว่าจีนล้มเหลวในการปฏิบัติพันธกิจดังกล่าว

◆ ข้อมูลฝ่ายจีนและผู้สนับสนุน

* สำนักข่าวโกลบอล ไทมส์ ในเครือหนังสือพิมพ์ประชาชนจีน ได้ออกมาเรียกร้องสหรัฐฯ แสดงหลักฐานที่เป็นรูปธรรมก่อนกล่าวหาจีนว่าเป็นผู้สร้างและปล่อยเชื้อไวรัสโคโรนาสายพันธุ์ใหม่

* กระทรวงการต่างประเทศของจีน แถลงตอบโต้ข้อกล่าวหาของสหรัฐฯ ในการกล่าวอ้างให้จีนต้องรับผิดชอบผลเสียหายที่เกิดขึ้นทั่วโลก กรณีควบคุมโรคระบาดจากไวรัสโควิด-๑๙ ผิดพลาด ว่า “ไวรัสเป็นศัตรูของมวลมนุษยชาติ โรคติดต่อสามารถเกิดขึ้นได้ในทุกแห่งหนของโลกนี้ จีนก็เป็นเหยื่อของไวรัสตัวใหม่นี้เช่นกัน ไม่ใช่ต้นเหตุ ไม่ใช่ผู้กระทำผิด และไม่เคยเรียกร้องค่าเสียหายใด ๆ จากสหรัฐฯ แม้ว่า ในปี ค.ศ.๒๐๐๙ ใช้หวัดใหญ่ H1N1 เริ่มต้นครั้งแรกในสหรัฐฯ แล้วระบาดไปทั่วโลก ทำให้มีผู้เสียชีวิตถึงสองแสนราย ในปี ค.ศ.๑๙๘๐ โรคเอดส์เริ่มต้นขึ้นในสหรัฐฯ แล้วระบาดไปทั่วโลก ไม่มีใครเรียกร้องให้สหรัฐฯ รับผิดชอบ ในปี ค.ศ.๒๐๐๘ การล้มละลายของเลห์แมนบราเธอร์ส ทำให้เกิดวิกฤตการณ์ทางการเงินทั่วโลกมีใครเรียกร้องให้สหรัฐฯ รับผิดชอบหรือไม่ ซึ่งทางการเงินมองว่า สหรัฐฯ ต้องเข้าใจว่า ศัตรูของตนคือไวรัสไม่ใช่จีนและจีนไม่ใช่ผู้สร้างไวรัส และไม่ใช่ผู้กระทำผิด และจีนไม่ใช่ประเทศที่จะยอมให้ชาติพันธมิตร ๘ ประเทศของสหรัฐฯ มารังแกได้ง่าย ๆ เหมือนดั่ง อิรัก เวนซุเอลา หรือซีเรีย

* องค์การอนามัยโลกแถลงข่าวยืนยันว่า จากหลักฐานลำดับยีนของไวรัสและความคิดเห็นทั้งหมดที่องค์การอนามัยโลกได้รับนั้น ยืนยันว่าโควิด-๑๙ มาจากธรรมชาติ และไม่ได้เกิดจากฝีมือของมนุษย์

* Dr. Anthony Fauci ผู้มีบทบาทสูงต่อการควบคุมโรคระบาดของสหรัฐฯ กล่าวว่า หลักฐานทางวิทยาศาสตร์ที่มีอยู่ทั้งหมดได้ข้อสรุปตรงกันว่า

โครงสร้างไวรัสเป็นไวรัสจากสัตว์ที่แพร่ระบาดสู่คน ซึ่งเป็นข้อสรุปเดียวกับองค์การอนามัยโลก

◆ บทวิเคราะห์

การกล่าวโทษไปมาระหว่างสหรัฐฯ และจีน ในเรื่องการแพร่ระบาดของโควิด-๑๙ นั้น หากมองแบบผิวเผินอาจไม่มีอะไรมาก แต่หากมองในเชิงลึกแล้วสามารถจะวิเคราะห์ได้ ดังนี้

๑. ในช่วงปลายปี พ.ศ.๒๕๖๓ สหรัฐฯ จะมีการเลือกตั้งประธานาธิบดีคนที่ ๔๖ ดังนั้น ปธน.ทรัมป์จึงพยายามเบี่ยงประเด็นการขาดประสิทธิภาพในการรับมือโรคโควิด-๑๙ ในสหรัฐฯ ที่มียอดผู้เสียชีวิตมากที่สุดในโลกจนทำให้ความนิยมจากประชาชนลดลง จึงนำทฤษฎีสมคบคิดมาสร้างเรื่องกล่าวหาจีน เพื่อผลประโยชน์ทางการเมืองต่อไป

๒. สหรัฐฯ มีความกังวลกับการขยายอำนาจของจีน โดยเฉพาะโครงการ BRI จึงได้พยายามลดทอนอิทธิพลของจีนในมิติต่าง ๆ เช่น การกำหนดยุทธศาสตร์อินโด-แปซิฟิก การทำสงครามการค้า การกีดกันเทคโนโลยี การสนับสนุนผู้ประท้วงในฮ่องกง เป็นต้น ดังนั้น การกล่าวอ้างว่าจีนเป็นต้นตอของการแพร่ระบาดของโควิด-๑๙ จึงเป็นอีกมาตรการหนึ่งในการลดความน่าเชื่อถือของจีนในสังคมโลกและเป็นผลดีต่อสหรัฐฯ ในสงครามการค้าอีกด้วย

๓. การกล่าวโทษในเรื่องการแพร่ระบาดของเชื้อโควิด-๑๙ ระหว่างสหรัฐฯ และจีน อาจนำไปสู่ความตึงเครียดในเรื่องต่าง ๆ ในหลายมิติ และสุดท้ายอาจนำไปสู่การสะสมอาวุธและแสดงกำลังทางยุทธโศปกรณ์ หรืออาจสร้างสงครามตัวแทนระหว่างสหรัฐฯ และจีน โดยพื้นที่ที่มีความเสี่ยงสูงในการกระทบกระทั่งสำหรับการใช้กำลังทหารมากที่สุด คือ “ทะเลจีนใต้”

◆ ข้อเสนอแนะ

ความตึงเครียดระหว่างสหรัฐฯ และจีน เกี่ยวกับโควิด-๑๙ หากลุกลามไปเป็นข้อพิพาทในพื้นที่ทะเลจีนใต้ จะส่งผลกระทบต่อประเทศไทยในหลายประเด็น เช่น ๑) เส้นทางขนส่งสินค้าทางทะเลจะมีความยากลำบากมากขึ้น ส่งผลต่อเศรษฐกิจของประเทศ ๒) สินค้าของจีนจะถูกกีดกันจากกลุ่มพันธมิตรของสหรัฐฯ ส่งผลกระทบต่อสินค้าเงินหลังไหลเข้าในกลุ่มประเทศอาเซียน และอาจส่งผลกระทบต่อสินค้าของไทย ๓) การกำหนดนโยบายต่างประเทศอาจมีความยากลำบากมากขึ้น

สำหรับหน่วยงานด้านความมั่นคง ควรพิจารณาเตรียมการในเรื่อง ๑) ฝ้าติดตามสถานการณ์ความขัดแย้งระหว่างสหรัฐฯ และจีน โดยเฉพาะในพื้นที่ทะเลจีนใต้ ๒) เตรียมความพร้อมสำหรับอุปกรณ์ เครื่องมือ และยุทธโศปกรณ์ที่มีความทันสมัยในการให้ความช่วยเหลือเรือขนส่งสินค้าของไทยที่อาจได้รับผลกระทบ และ ๓) เตรียมเหตุผลชี้แจง กรณีการฝึกร่วมกับสหรัฐฯ หรือจีน ที่อาจถูกมองว่าเป็นการเอื้อความสัมพันธ์กับมหาอำนาจฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งมากเกินไป

◆ ข้อมูลอ้างอิง

Nikkei Asian Review : Coronavirus pandemic pushes US and China into new Cold War จาก <https://asia.nikkei.com/Spotlight/Comment/Coronavirus-pandemic-pushes-US-and-China-into-new-Cold-War>

เพื่อประโยชน์ในการพัฒนา SSC Focus กรุณาส่งข้อคิดเห็นของท่านมายังคณะผู้จัดทำ (ศศย.สปท.) T/F : ๐๒ ๒๗๕ ๕๗๑๕ - ๑๖

๑. ท่านสนใจประเด็นใดเพิ่มเติม / เห็นว่าควรศึกษาเพิ่มเติม

การเมือง เศรษฐกิจ สังคม วิทยาศาสตร์ / เทคโนโลยี การทหาร พลังงาน / สิ่งแวดล้อม
 อื่นๆ

๒. ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

บทวิเคราะห์โดย นางสาวภริญชญา อุไรรัตน์ นักวิจัย กศย.ศศย.สปท.